

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЖИВОПИСУ З НАТУРИ

Каленюк О.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва

Панфілова О.Г.

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва

Тарасюк І.І.

кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Вивчаючи проблематику набуття професійних вмінь та навичок студентом-художником при опануванні курсу «Живопис», стає очевидним вагоме значення живопису з натури. Саме зображення з натури сприяє оволодінню принципом цілісного бачення, яке є необхідною навичкою будь-якого художника-професіонала. Досліджуючи основні питання формування та набуття художніх навичок студентам-художникам в сучасному освітньому процесі, можна побачити постійні пошуки методів вивчення навчального матеріалу. Теоретики та викладачі академічного живопису, котрі розглядають різноманітні методики викладання живопису у вищій школі: Кириченко М., Жердзинський В., Мельничук І. перш за все звертають увагу на формування професійних навичок шляхом зображення з натури [1, 2, 3, 4].

Багатогранність відображення мистецтвом дійсності – одна з причин, що пояснює потребу в мистецтві у людей, саме це робить мистецтво важливим фактором пізнання людиною світу. Виховна сила мистецтва полягає в тому, що воно говорить з людиною про вічні духовні цінності щораз іншою мовою. Академічний живопис передбачає вирішення навчальних завдань у єдності, дотримуючись суворої системи навчання, що сприяє розвитку творчого потенціалу. Художник-початківець, який прагне опанувати вміння вільно зображати свої думки на полотні, папері, насамперед повинен засвоїти досягнення своїх попередників і на основі цих знань та навичок розвивати власні здібності.

Метою статті є розкриття основних завдань, які необхідно вирішити студентам в процесі практичного оволодіння навчальним предметом із наступним вдосконаленням рівня свого мислення та майстерності. Живопис в плані пізнання художниками матеріальної форми має для мистецтва не менше значення, ніж рисунок, так як кожен річ ми бачимо не тільки як предмет визначеної форми, а і як предмет визначеного кольору [5, с. 32]. Також важливе місце в опануванні живопису з натури займає лекційний курс, призначений для глибшого засвоєння предмету. У наші дні часто можна почути, що реалізм зараз не актуальний і давно поступився сучасним течіям, що життя диктує нові правила та продукує нові напрямки, проте, на думку більшості, реалізм безсмертний, оскільки людина завжди потребуватиме саме реалістичного зображення насправді. Майбутньому дизайнеру або ж художнику необхідно навчитися виразно, переконливо та професійно грамотно відтворювати з натури та за уявою як прості, так і складні об'єкти світу, який нас оточує. За результатами навчання художник повинен вміти засобами

живопису передати логіку і закономірності складної пластичної структури та об'єму, матеріальність та колорит. На основі цих вмінь і навичок формується світобачення та професійне мислення, що є найважливішою метою академічних завдань курсу «Живопис». Зображення з природи привчає міркувати і цілеспрямовано вести спостереження, пробуджує інтерес до аналізу природи.

У процесі навчання живопису викладач повинен мати на увазі, що метою вивчення форми предмету є не тільки знайомство з його зовнішньою формою, але й знайомство з поняттями, які виражає ця форма: студент вчиться аналізувати, синтезувати одержані враження. Живопис з природи дає великі можливості для розвитку цих здібностей. Зображаючи з природи, студент уважно вивчає форму, знаходить її характерні особливості, намагається зрозуміти структуру предмету. Живопис та рисунок з природи забезпечують активну увагу, сприяють розвитку правильних суджень про форму предметів на основі наукових даних про перспективу, теорію тіней, кольорознавства, анатомії. Враження ж об'ємності передається світло-тіньовими співвідношеннями та колірними градаціями. Тільки в тоновому, об'ємному зображенні можна правильно передати пропорції та характер моделі, домогтися матеріальності, просторовості та глибини [2, с. 25]. Під тоном слід розуміти кількість світла, що відображається кожною поверхнею форми, залежно від ступеня віддаленості чи наближеності до джерела світла. Діапазон природних градацій у природі значно ширший художніх можливостей, тому не слід намагатися передати світло і тінь на абсолютну силу. Тільки розуміння всіх цих закономірностей, наполеглива праця, любов до живопису може дати позитивний результат у навчанні.

Всю роботу потрібно розбити на окремі етапи і дати можливість студентам зрозуміти послідовність роботи: 1. Композиційне розміщення на форматі. Зображення виконується легкими лініями з виправленнями. 2. Виявлення основних мас. Завдання викладача на цьому етапі створення зображення – навчити бачити загальне без деталей: характерну форму, основні об'єми, колорит зображення. 3. Третім етапом є уточнення форми, пропорцій, деталей, введення допоміжних ліній, які полегшують виявлення пропорційних відношень частин і цілого. 4. Перехід від загального до окремого. На цьому етапі аналізуються малі форми, встановлюється їх зв'язок із цілим, прописуються дрібні деталі. 5. Детальна характеристика природи: передача матеріальності, фактури, об'ємів. 6. Підведення підсумків: перевірка загального стану зображення, підпорядкування деталей цілому, уточнення зображення у тоні (пом'якшення занадто темних місць, виявлення різниці між світлом і тінню) та кольорі.

З метою вдосконалення техніки виконання необхідно систематично виконувати різноманітні живописні вправи, короточасні етюди. Основними завданнями під час зображення з природи є розвиток зорового сприйняття та вдосконалення професійних навичок. Зорове сприйняття – це виховання вміння цілеспрямовано спостерігати, порівнювати між собою предмети та явища, встановлюючи схожість та різницю, класифікувати предмети за формою, знаходити в них головне, суттєве; співвідносити частини з цілим за їх розміром, формою, розташуванням, силою світлотіні та кольором; усвідомлювати просторове положення предметів на підставі розуміння законів перспективи. Професійні вміння та навички – це вміння розташовувати зображення на форматі; послідовно виконувати лінійно-конструктивну побудову об'єкту на підставі спостереження моделі з певної точки зору, передаючи тривимірність зображуваного на площині; виявляти об'єм предметів і просторові співвідношення між ними засобами світлотіні та кольору; володіти технічними прийомами роботи. Результатом систематичного живопису з природи є вміння оперувати образною уявою і живописним вираженням, набуття професійних навичок. Студент навчається вести пошукові дії на початкових стадіях ескізування; аналізувати начерки та критично вибирати оптимальний варіант; опрацьовувати його без втрати образності і відповідно до поставленого завдання; оволодівати навичками роботи з різними форматами; застосовувати натурні зарисовки в композиційних

стилізаціях, трансформувати їх у декоративні форми, поєднуючи з живописною мовою; працювати різними інструментами та матеріалами [4, с. 116].

Отже, в пізнанні природи речей неабияка роль належить живопису з натури, який сприяє вихованню відчуття просторової єдності і пошукам такої пластичної відповідності, яка б з усією переконливістю демонструвала їх діалектичний зміст. Розвиток такого відчуття має стати одним з основних поштовхів творчого росту майбутнього художника. Умовні, формальні композиції розвивають як логічне, так і творче мислення, бо, міркуючи, студент самостійно досягає нових для себе результатів. Творча уява породжує принципово нові ідеї, а мотиваційна ідея є організаційним чинником, що перетворює розрізнені асоціації в осмислений пошук. Живопис з натури є чудовим засобом виховання художнього смаку, що допомагає студентам-художникам збагачувати знання в галузі образотворчого мистецтва, шукати свій індивідуальний творчий підхід щодо втілення художнього образу у матеріалі.

Література:

1. Горбенко А. А. Акварельная живопись для архитекторов: 2-е изд. Київ: Будівельник, 1991. 72с.: ил.
2. Жердзинский В. Е. Живопись, техника и технология. Харьков: Колорит, 2006. 327 с.
3. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти : навч. посіб. 2-вид. перероб. І допов. Київ : Вища шк., 2002. 190 с.: іл.
4. Мельничук І. Методика викладання живопису та композиції під час літньої практики. Київ: Емма, 2013. 104 с